

Biblický seminář 15. května 2014

Debóřina píseň, Sd 5

Úvodní modlitba

Hospodine,

když čteme v Písmu o Tvých mocných činech, často si klademe otázku, proč musel Tvůj lid sáhnout k násilí, aby vyplnil Tvou vůli. Zapomínáme při tom, co předcházelo. Předcházela zvůle, ohavnosti, nespravedlnosti a násilí lidí, kteří byli ve svém hrozném jednání tak urputní, až se stali Tvými nepřáteli. Nebyl jsi to Ty, kdo s nimi započal boj, ale byli to oni ve své zpupnosti a svévoli. Tvůj lid tím trpěl a strádal. Žil v otroctví tělesném nebo duchovním. Děkujeme ti, že svůj lid stále vyvádíš z nesvobody a zachraňuješ nás od útlaku. Dej, abychom neváhali stát se dobrovolníky pro Tvou věc, když nás zavoláš. Prosíme, dávej nám k tomu sílu. Amen.

Píseň: Ž 33

Úvod

Milé sestry a milí bratři,

sešli jsme se dnes nad pátou kapitolou Knihy Soudců, kterou tvoří tzv. *Debóřina píseň*. Jde o jeden z nejstarších dochovaných biblických i vůbec hebrejských textů, a proto se špatně překládá. Mnohem důležitější však je, že jde o oslavný hymnus na Hospodina. Není to oslava bohatýrů, jaké z Izraele také známe, ale je to vyvýšení Boha, který zvítězil.

K obsahu písně¹

Zpívá ji Debóra, prorokyně, a jako její spoluzpěvák je uveden vojevůdce Barák, po boji, který skrze ně vedl Hospodin.

První slova jsou věnována shromáždění dobrovolníků z lidu, kteří přišli bojovat. Prý jde o nazíry, zvláštní zasvěcence, kteří přijali svatý úkol a mimo jiné si nesměli stříhat vlasy ani vousy, dokud ho nesplnili. Mohl to být i bojový úkol. Proto se zřejmě zpívá o volně vlajících vlasech.

Jaké jsou dnes úkoly dobrovolníků? Práce v sociálních službách, pomoc trpícím lidem i zvířatům a přírodě vůbec. Dobročinné koncerty. U nás v Plzni jsou i dobrovolníci, kteří šíří internetové připojení. Činem dobrovolným je i placení saláru nebo příspěvek do sbírky.

Otázka: Jaké dnešní formy dobrovolnictví Vás ještě napadají?

To jsou úkoly pro dobu míru. Nyní si však představme dobu, kdy Izrael neměl krále ani státní uspořádání, kdy hranice nebyly pevně stanoveny a lid byl ohrožován všelijakými bojovnými kmeny

---

¹ Zdroj: *M. Bič et al.: Nový překlad Písma svatého: Starý Zákon: Překlad s výkladem: Svazek 4.: Jozue – Soudců – Rút*, Praha, Kalich, 1980.

a okolními vládci. Je nasnadě, že úkolem dobrovolníků byl také, a především, boj proti nepřátelům. A ti nepřátelé nemohli být náhodně zvolení. Museli Izraelci natolik sužovat, aby se stali i Božími nepřáteli. Pak se teprve dobrovolníci shromáždili a vytáhli do boje, který opět nebyl ledajaký, ale byl to boj Hospodinův.

Otázka: Napadá vás jiný příklad z historie, kdy bojovali proti společnému nepříteli dobrovolníci?

A už pozornost patří výslovně Hospodinu. Kráčí ze Seíru, území edómských hor – území nepřítele; tudy museli projít Izraelci z Egypta a vybojovat si průchod. Když tudy prochází Hospodin, země se třese a z nebes kanou krůpěje. Jak by před tak mocným Bohem mohl obstát jakýkoli, byť sebemocnější lidský vládce?

Pak se nám ve verši šestém objevuje soudce *Šamgar, syn Anatův*. Narodil od 31. verše 3. kapitoly, kde pobije šest set Pelištejců bodcem na pohánění dobytka, zde není líčen jako hrdina. Za jeho dní bylo v Izraeli pusto, prázdno a nebezpečno. To je ukončeno až vystoupením Debóřiným.

Když je lid nevěrný Hospodinu a volí si nové bohy, přichází na něj boj s nepřítelem. Boj s neslavným výsledkem, málokdo se staví nepřátelům na odpor. Teprve když Debóra a Barák vytáhli, shromáždili se dobrovolníci z lidu a Hospodin dal nepřátelům co proto. Jako kdyby úkolem bojovníků bylo pouze *shromáždit se*.

Ve verši jedenáctém se zpívá o spravedlivých činech Hospodinových. Když je boj Hospodinův, musí být spravedlivý. Kdyby nebyl spravedlivý, nebyl by to boj Hospodinův a byl by odsouzen k nezdaru. Tak smýšlí Debóra a Barák.

Od čtrnáctého verše začíná vyprávění o tom, které z izraelských kmenů se účastnily a které ne. Účastníci jsou chváleni a váhaví a neteční jsou haněni. Účastnily se tři kmeny středopalestinské: *Efrajim, Benjamín a Manases* (hebrejsky *Menaššé*, jmenovaný jako *Makír* podle Manasesova syna) a tři galilejské kmeny: *Zabulón, Isachar a Neftalí*, z něž pocházel Barák.

Dalších šest kmenů se nezúčastnilo. *Juda a Šimeón* nejsou jmenováni vůbec, což naznačuje, že jde o severoizraelskou tradici. Ta měla svá významná místa, postavy a své theologické důrazy, odlišné od tradice judské.

O průběhu boje se tu nezpívá. Není důležitý, vždyť bojuje Hospodin. I hvězdy jsou jeho nástrojem, a proto jsou na straně Izraele. Železná vozba nepřátel uvízne ve vodách potoka Kíšonu, podobně jako dříve železné vozy faraonovy na dně Rudého moře.

O městě *Meróz* nevíme jinak nic. Jméno *Meróz* je snad posměšná přezdívka, něco jako *Mrzákov*. Proklíná je Hospodinův posel za to, že nebylo ochotno poslat své dobrovolníky. Hospodinova kletba je těžký trest, pro naši víru dost těžko představitelný. Ale odeprít účast na boji Hospodinově je těžký hřích, je to odpor proti jeho vůli. Jsme v čase Starého zákona, kdy hřích znamená odtržení se od Boží milosti.

Konec písně je věnován konci Síserovu. Umírá zcela nehrdinsky, rukou ženy, Kénijky Jáel, zatímco se jeho matka a jeho ženy chlácholí: že prý se se svým vojskem dělí o kořist, že prý si

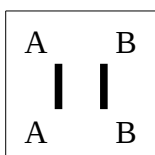
přivedou zajatky a jim přinesou šaty a šátky. Podle Překlada s výkladem to není výsměch trpícím ženám, ale odhalení jejich falešné naděje.

Poslední verš naznačuje, že Debóřina píseň byla zpívána častěji, nejspíše u příležitosti podobných bojů Hospodinových. Je tu vyhlášen *zánik Božích nepřátel*. Víc než o boj a násilí jde o mír a bezpečí, které umí Hospodin svému lidu zjednat.

K poesii²

Píseň je krásnou ukázkou staré hebrejské poesie. Ukazují se nám tu zvláštní poetické figury, tzv. *parallelismy membrorum* (souběhy členů) a *chiasmy* (křížové souběhy). To zní velmi odborně, a tak si to vysvětlíme. Hebrejská poesie totiž neznala rýmy, ale nahrazovala je něčím jiným.

Parallelismus

Představme si dva verše, které mají každý dvě části. Například verš třetí obsahuje takovou dvojici poetických veršů:

A: *Slyšte*, B: *králové*,

A: *poslouchejte*, B: *hodnostáři* ...

Části A jsou podobné a části B jsou také podobné. Pořadí částí A a B z prvního verše je zachováno ve druhém verši. V tomto případě je v částech A přísudek (*slyšte* a *poslouchejte*) a v části B podmět (*králové* a *hodnostáři*). Nemusí tomu být vždy tak, stačí, aby si části A navzájem nějak odpovídaly a části B také.

Přitom ve druhém verši nemusí jít jen o opakování nebo mírnou obměnu myšlenky prvního verše. Může tu jít i o vyjádření opaku. Tato vyjádření opaku jsou typická pro knihu Přísloví. Např. Př 11,1:

Falešné váhy – jsou Hospodinu ohavností,

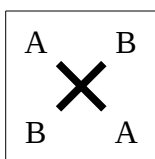
×

kdežto v přesném závaží – má zalíbení.

Hebrejšтина nezná spojku *ale* ani spojku *kdežto*, kterou vidíme v tomto příkladě. Klade jednotlivé výpovědi vedle sebe a spojuje je pouhou spojkou *a*. Případný protiklad si posluchač musí domyslet sám. Tomuto jevu se říká *parataxe*. Do indoevropských jazyků, které většinou známe, včetně češtiny, se musí protikladnost výpovědí doplnit odpovídající adversativní spojkou – např. spojkou *ale*.

2 Viz např.: M. Prudký, *Cvičebnice biblické hebrejštiny*, Praha, Scriptum, 1992, s. 204n

Chiasmus

Existuje ještě speciální případ parallelismu, kterému se říká *chiasmus*. Ten má také dva verše o dvou částech, ale ve druhém verši jsou části A a B přehozeny. Když si nakreslíme čtverec, jehož vrcholy budou představovat všechny čtyři části veršů, tzv. *kóly*, a spojíme kóly, které si odpovídají, zjistíme, že spojnice jdou po úhlopříčkách.

A tyto úhlopříčky dávají dohromady tvar písmene X, což je stejný tvar, jaký má řecké písmeno *chí*, proto *chiasmus*.

Příklad z v. 17:

Ašer se usadil – na pobřeží,

při svých zálivech – si zůstal.

Význam parallelismů pro výklad Písma

Zabývat se takovými detaily staré hebrejské poesie se může zdát zbytečné, ale není to bez významu pro výklad textu. Pomocí parallelismů jsou vyjadřovány důležité ethické poznatky, zkušenosti ze života, které udávají směr k dobru, pravdě a spravedlnosti. Dobro, pravda a spravedlnost patří k Hospodinově stezce a k Božímu království. Kdekoliv v Písmu najdeme parallelismus nebo chiasmus, můžeme si být jisti, že jde o něco důležitého, čeho je dobré si všimnout.

Diskuse

Píseň: Ž 99